

اقتصاد خرد بیمه

نویسندگان:

رای ریس - اچیم وامبا

مترجم:

دکتر علی سوری

پرونده بیمه
دانشگاه مرکزی اسلامی

سروشنامه	ریس، ری، ۱۹۴۳ - م. Rees, Ray
عنوان و نام پدیدآور	اقتصاد خرد بیمه / نویسندگان رای ریس، اچیم وامبا؛ مترجم علی سوری.
مشخصات نشر	تهران: بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران، پژوهشکده بیمه، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	۲۳۲ ص.
شابک	۵۰۰۰۰ ریال: ۸-۷۱-۶۵۰۶-۹۶۴-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	عنوان اصلی: The microeconomics of insurance, 2008.
موضوع	بیمه -- جنبه های اقتصادی
شناسه افزوده	وامباخ، آخیم
شناسه افزوده	Wambach, Achim
شناسه افزوده	سوری، علی، ۱۳۴۴ - مترجم
شناسه افزوده	بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران، پژوهشکده بیمه
رده بندی کنگره	۱۳۹۰ الف ۷/۹ ر/۵۷-HGA
رده بندی دیویی	۳۶۸
شماره کتابشناسی ملی	۲۳۹۹۰۷۸

اقتصاد خرد بیمه

نویسندگان: رای ریس - اچیم وامبا

مترجم: دکتر علی سوری

ناظر: دکتر مسعود درخشان

ویراستار: ویرایشگران کلک زرین (صفورا فدایی زاده)

صفحه آرا: فرشته نوید

طراح جلد: علی حسین صفری

ناظر فنی چاپ: محمدرضا بقائی

چاپ اول: تابستان ۱۳۹۰

چاپ: دانشگاه امام صادق (ع)

تعداد: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۵۰۰۰۰ ریال

شابک: ۸-۷۱-۶۵۰۶-۹۶۴-۹۷۸

ناشر: پژوهشکده بیمه (وابسته به بیمه مرکزی ج.ا.ا)

نشانی: تهران: سعادت آباد - میدان کاج - خیابان سرو غربی - پلاک ۴۲

صندوق پستی: ۱۹۳۹۵-۴۴۹۹ تلفن: ۲۲۰۸۴۰۸۴ دورنگار: ۲۲۰۸۴۰۲۲

وبسایت: <http://www.IRC.ac.ir> پست الکترونیکی: info@IRC.ac.ir

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

پیشگفتار رئیس کل بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران

در وضعیت کنونی که تمامیت صنعت بیمه جهانی در حال پوست‌انداختن است، هیچ عرصه‌ای از تغییر و تحول فزاینده در امان نخواهد بود، اما صنعت بیمه در ایران به‌رغم سابقه نسبتاً طولانی خود حتی در مقام مقایسه با کشور چین که بیمه را از سال ۱۹۸۰ آغاز کرده است، بسیار توسعه نیافته به‌نظر می‌رسد؛ شهروندان ایرانی هنوز آگاهی کافی ندارند که همه عرصه‌های زندگی خود را از تولد فرزندان تا سال‌خوردگی، بیماری و مرگ می‌توانند به بیمه پیوند بزنند. درصد بالایی از افراد جامعه به‌خصوص در شهرها و مناطق دورافتاده کشور در مورد بسیاری از انواع بیمه به‌ویژه بیمه‌های زندگی اطلاع کافی ندارند. تولید و عرضه اطمینان برای چرخه فعالیت‌های کشاورزی، صنعتی و خدماتی کشور و جریان زندگی احاد خانوارها و شهروندان مأموریت اصلی صنعت بیمه است؛ اما نهادینه‌نشدن فرهنگ بیمه‌ای در کشور در کنار سایر عوامل نهادی و بنگاهی، باعث گردیده است که این صنعت در ایفای مأموریت‌های خود با موانعی جدی روبه‌رو شود و ضریب نفوذ بیمه در ایران در سطح پایینی قرار داشته باشد. برنامه تحول در صنعت بیمه کشور قصد دارد این نقیصه را برطرف نماید و جهش‌هایی در صنعت بیمه ایران به‌وجود آورد که این صنعت در افق چشم‌انداز بیست ساله به صنعت بیمه اول منطقه نائل آید.

یکی از سیاست‌های مهم برنامه تحول در صنعت بیمه کشور، توسعه توانمندی‌ها و ظرفیت‌های دانشی و فنی فعالان این صنعت است. روشن است که یکی از پایه‌ای‌ترین عناصر نیل به چنین خواسته‌ای گسترش تولید منابع مکتوب اعم از تألیف، ترجمه و گردآوری در قالب کتاب، مجله، نشریه، مقاله و... در زمینه امر بیمه و بیمه‌گری است تا بدین ترتیب ابزار اصلی ارتقای قابلیت‌های فنی در سطح‌های مختلف صنعت بیمه در اختیار دست‌اندرکاران این صنعت قرار گیرد. در همین راستا یکی از استراتژی‌های پژوهشکده بیمه، نهضت تألیف و ترجمه مطالب بیمه‌ای انتخاب گردیده است.

در پی اتخاذ این راهبرد، پژوهشکده بیمه، با تشکیل کمیسیون نشر و فعال‌سازی شورای پژوهشی اقدامات شایان توجهی را در این زمینه آغاز کرده است که ان شاء الله محصول آن در قالب ده‌ها عنوان ترجمه و تألیف در آینده برای بهره‌برداری فعالان عرصه بیمه کشور عرضه خواهد شد؛ کتاب حاضر یکی از آنهاست و امید می‌رود برای کلیه خوانندگان و بهره‌برداران سودمند باشد.

جاءارد از پژوهشکده بیمه به‌خاطر زحماتی که در امر تألیف، ترجمه، چاپ و انتشار این کتب متحمل می‌شوند، تشکر و قدردانی نمایم.

جواد فرشیا ف ماهریان

رئیس کل بیمه مرکزی ج.ا.ا

www.ketab.ir

پیشگفتار سرپرست پژوهشکده بیمه

پژوهشکده بیمه، با هدف تأمین نیازهای مطالعاتی، پژوهشی و آموزشی صنعت بیمه کشور ایجاد شده و تمرکز فعالیت‌های آن در راستای دورنمای تحول مورد نظر در صنعت بیمه است. این پژوهشکده باتوجه به رسالت و مأموریتی که در زمینه تولید، نشر و ترویج دانش به‌عنوان بستر تحول صنعت بیمه دارد، در کنار سایر فعالیت‌های پژوهشی و آموزشی، اقدام به انتشار کتاب‌های مرتبط با حوزه بیمه نیز می‌نماید.

صنعت بیمه به‌علت رودررو بودن با مسائلی همچون جهانی‌شدن، پیشرفت فناوری، فضای باز اقتصادی و به‌واسطه ایفای نقش کلیدی در توسعه اجتماعی و اقتصادی، همواره در حال تحول و گسترش است. از این‌رو برای آگاهی از دانش روز صنعت بیمه و انتقال دانش ملت‌ها، نیاز به ترجمه متونی داریم که در اقصی نقاط دنیا به چاپ می‌رسند. همچنین به‌دلیل قدمت دیوانه صنعت بیمه در ایران و اهمیت گسترش و نفوذ بیمه در تمام جوانب زندگی مردم، نیاز به تألیف کتبی داریم که به بومی‌سازی دانش بیمه کمک می‌کند. همچنین برای مواجهه با چالش‌های صنعت بیمه کشور و بسط تحقیقات علمی راهنمای اندیشمندان، محققان، بیمه‌گذاران و ... باشد.

کتاب اقتصاد خرد بیمه گامی در مسیر تحقق مأموریت صنعت بیمه کشور و اهداف یاد شده است. بیمه، باتوجه به انواع گوناگونی که دارد، از زمینه‌های اصلی فعالیت در جوامع است. در این کتاب، عناصر اصلی تحلیل اقتصاد خرد بیمه ارائه شده است و هدف این تحلیل، درک این امر است که بازارهای بیمه چگونه کار می‌کنند، کارکردهای اقتصادی آنها چیست و چگونه می‌توانند به اهداف پیشروی دست یابند. باتوجه به نقش پژوهشکده بیمه به‌عنوان پل ارتباطی صنعت بیمه و دانش‌پژوهان، امیدواریم انتشار این کتاب در ارتقای علمی مخاطبان مؤثر افتد و انتقادات و دقت‌نظر آنها چراغ راهنما باشد.

پژوهشکده بیمه در انتشار این کتاب وام‌دار زحمات بی‌دریغ مترجم و همکارانی
است که با مساعی خود امکان تدوین و انتشار کتاب را فراهم نمودند.

نادر مظلومی

سرپرست پژوهشکده بیمه

(وابسته به بیمه مرکزی ج.ا.ا.)

www.ketab.ir

پیشگفتار نویسندگان

در این تحقیق، عناصر کلیدی در تحلیل اقتصاد خرد راجع به بازارهای بیمه را برای سطوح کارشناسی و کارشناسی ارشد اقتصاد ارائه می‌کنیم. هدف از این تحلیل، درک چگونگی عملکرد بازار بیمه، کارکردهای اقتصادی آن و بررسی کارایی این بازارهاست.

رای رایس - اچیم وامبا

www.ketab.ir

اقتصاد خرد، چارچوب و مبنایی برای تحلیل اغلب رفتارهای اقتصادی است. رفتارهای اقتصادی مبتنی بر بهینه‌یابی هستند که طبق آن، هر کارگزار اقتصادی در هر فعالیتی هدف و محدودیت‌هایی دارد. این کارگزار به دنبال حداکثرسازی تابع هدف خود، از قبیل مطلوبیت، سود و ... با توجه به قیود مربوطه است. بدیهی است هر کارگزار در فضای کسب و کار خاص خود اقدام به تصمیم‌گیری می‌کند؛ لذا تعریف توابع مذکور در فضای مربوطه صورت می‌گیرد. براین اساس، کارگزارانی که در بازار بیمه فعالیت می‌کنند، شامل بیمه‌گر و بیمه‌گذار هستند. این دو می‌توانند وارد فعالیتی در بازار بیمه شوند که در آن «بیمه‌نامه» خرید و فروش می‌شود. بیمه‌گر، فروشنده بیمه‌نامه و بیمه‌گذار، خریدار آن است. بدیهی است بیمه‌گر به دنبال کسب سود از طریق جذب بیمه‌گذار است و بیمه‌گذار نیز برای رهایی از نااطمینانی و تقلیل ریسک به دنبال خرید بیمه‌نامه است، لذا این دو وارد یک فعالیت سوداوی می‌شوند. این فعالیت، ویژگی‌های خاص خود را دارد که در این کتاب بررسی می‌شود.

فصل اول کتاب راجع به تصویر کلی از بازار بیمه است. فصل‌های دوم و سوم به ترتیب اختصاص به تقاضا و عرضه بیمه دارد که تفاوت‌های اساسی آن با کالاها و خدمات مرسوم را ملاحظه خواهیم کرد. فصل‌های چهارم و پنجم به دو موضوع خاص می‌پردازد که از مسائل جاری و مهم بازارهای بیمه هستند. این دو موضوع که عمدتاً در راستای ساختار اطلاعات در بازارهای بیمه‌اند، شامل انتخاب نامساعد و مخاطره اخلاقی است و مبتنی بر وجود اطلاعات نامتقارن در بازارهای بیمه هستند.

دکتر علی سوری

فهرست

فصل اول: مقدمه	۱
فصل دوم: تقاضای بیمه	۱۳
مقدمه	۱۵
۱. دو مدل برای تقاضای بیمه	۱۸
۲. تحلیل ایستای مقایسه‌ای: خواص توابع تقاضا	۳۳
۳. وضعیت‌های چند خسارتی (خسارت‌های چندگانه) و فرانشیزها	۳۸
۴. تقاضای بیمه براساس مطلوبیت وابسته به وضعیت	۴۳
۵. تقاضای بیمه و ریسک غیرقابل بیمه	۵۱
۶. نتیجه‌گیری	۶۱
فصل سوم: عرضه بیمه	۶۳
مقدمه	۶۵
۱. تجميع ريسک	۶۷
۲. تقسيم (پراکندگی) ريسک	۷۱
۳. هزینه‌های بیمه: مدل راویو	۷۵
۴. سرمایه، توانگری مالی و تنظیم مقررات	۸۴
فصل چهارم: انتخاب نامساعد	۹۳
مقدمه	۹۵
۱. انتخاب نامساعد در بازارهای بیمه رقابتی	۹۶
۲. تبعیض گروهی	۱۲۵
۳. کسب اطلاعات درون‌زا	۱۳۲
۴. انتخاب نامساعد پویا	۱۴۰

فصل پنجم: مخاطره اخلاقی	۱۵۷
مقدمه	۱۵۹
۱. قراردادهای یک دوره‌ای تحت مخاطره اخلاقی	۱۶۲
۲. مخاطره اخلاقی پویا	۱۸۳
۳. تقلب در بیمه	۱۹۴
منابع	۲۰۹

www.ketab.ir